

Limba și literatura română

Caiet de lucru pe unități de învățare
pentru clasa a V-a

Evaluare inițială	3	Substantivul subiect. Acordul predicatului cu subiectul	78
Unitatea 1		Descrierea unui obiect	80
Textul literar. Cuvântul-cheie. Tema.		Evaluare	81
Planul simplu de idei	6	Unitatea 4	
Textul nonliterar	10	Textul narativ literar. Timp, spațiu și acțiune.	
Identitatea personală	12	Personajele	84
Exprimarea adecvată a emoțiilor. Roluri în comunicare	14	Comparația	87
Propoziția. Tipuri de propoziții	16	Textul multimodal. Banda desenată	89
Cuvântul și dicționarul	18	Textul explicativ (aplicativ)	92
Sinonimele. Antonimele	19	Modele comportamentale în legendele greco-romane ...	94
Câmpul lexical	21	Atitudini comunicative. Acte de limbaj: a întreba, a solicita, a felicita	97
Tipurile de sunete	23	Pronumele. Pronumele personal	99
Silaba. Accentul	24	Pronumele personal de politețe	102
Etapetele scrierii. Relatarea unor experiențe personale ...	25	Adjectivul. Articolul demonstrativ	104
Evaluare	28	Gradele de comparație ale adjectivului	107
Unitatea 2		Descrierea unei persoane. Autoportretul	109
Textul narativ literar. Timp, spațiu și acțiune.		Evaluare	112
Planul dezvoltat de idei. Personajele	31	Unitatea 5	
Diversitate culturală	36	Textul narativ literar. Acțiunea. Timpul și spațiul.	
Schimburi de replici în dialog	37	Personajele	115
Reguli de acces la cuvânt	38	Diversitate culturală și lingvistică	121
Verbul. Predicatul verbal	40	Elemente paraverbale și nonverbale în prezentarea orală	123
Modul indicativ. Timpul prezentul	44	Acte de limbaj: a promite, a declara	125
Modul indicativ. Timpul imperfect	46	Numeralul. Numeralul cardinal	126
Modul indicativ. Verbul auxiliar a avea. Participiul.		Numeralul ordinal. Numeralul – aspecte normative	128
Timpul perfect compus	48	Descrierea unei ființe imaginare	130
Modul indicativ. Timpurile perfect simplu și mai-mult-ca-perfect	51	Evaluare	133
Modul indicativ. Timpul viitor.		Unitatea 6	
Verbele auxiliare a vrea și a fi	53	Textul narativ nonliterar. Jurnal de călătorie	136
Modul imperativ	55	Trăsăturile textului narativ nonliterar	139
Textul narativ ficțional	57	Carte românească de învățătură: de la prima carte tipărită la cartea digitală	142
Evaluare	61	Identitate națională	145
Unitatea 3		Acte de limbaj: a explica, a recomanda, a afirma	147
Textul descriptiv literar. Personificarea	64	Enunțul. Tipuri de enunț	149
Textul descriptiv nonliterar	66	Prezentarea textului: inserarea unor desene, grafice, fotografii, scheme	151
Tradiții: sărbătorile de iarnă	68	Evaluare	154
Ascultarea activă	70	Evaluare finală	157
Substantivul	71		
Articolul	73		
Posibilități combinatorii ale substantivului.			
Prepoziția	75		

Se acordă 10 puncte din oficiu.

Timpul de lucru recomandat este de 50 de minute.

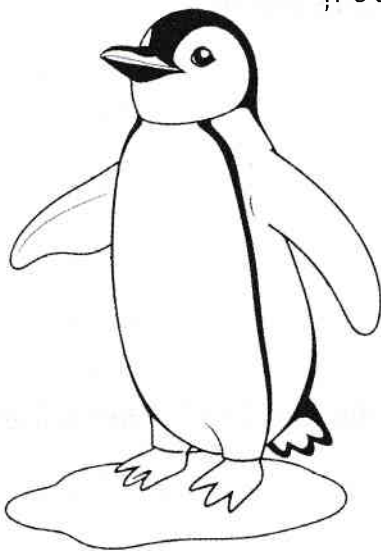
SUCCES!

Citește textul de mai jos, apoi rezolvă cerințele.

Își amintea Apolodor
De foștii lui colegi din cor
Și parcă îi vedea în față:
Da, iepurele Buză-Lată
Îl îmbia cu o salată
Și Tiț zâmbea pe sub mustață,
Cămila Suzi, ca o mamă,
Îl învăța o nouă gamă
Și Ursul îl poftea la mure
Atunci culese din pădure,
Și îi dădea Ariciul ace
Și ghemotoace, să se joace...

Și parcă i se năzărea
Că mai încolo, pe ghețar,
Maestrul Domilasolfa,
În haina lui de catifea,
Cu notele în buzunar,
Ședea întins pe canapea
Și îi zâmbea, și-l întreba:
— Ți-e dor de noi, Apolodor?...

(Gellu Naum, *Cartea cu Apolodor*)

A.

60 de puncte

1. Indică numărul de strofe și de versuri din fragmentul dat.

6 puncte

2. Încercuiește litera corespunzătoare răspunsului corect.

6 puncte

Maestrul de la cor se numește:

a. Apolodor;

c. Buză-Lată;

b. Tiț;

d. Domilasolfa.

3. Asociază personajul cu darul pe care i-l oferă lui Apolodor.

6 puncte

LIBRIS

Personajul

We know
books

Darul oferit

A. Ursul

a. ace și ghemotoace

B. Buză-Lată

b. mure

C. Ariciul

c. salată

4. Completează următoarele enunțuri, valorificând textul-suport.

6 puncte

a. Domilasolfa îl întreabă pe Apolodor _____

b. Ariciul îi dă lui Apolodor anumite obiecte cu scopul de _____

c. Cămila îl învață pe Apolodor _____

5. Precizează, în două enunțuri, două aspecte din text despre Domilasolfa.

10 puncte

6. Menționează un cuvânt cu același sens pentru:

6 puncte

• zâmbea → _____

• pădure → _____

• ședea → _____

7. Extrage din text:

6 puncte

• un substantiv → _____

• un adjectiv → _____

• un pronume personal → _____

8. Precizează predicatul și subiectul din versul: *Și îi dădea Ariciul ace.*

6 puncte

9. Alcătuieste câte o propoziție cu fiecare dintre ortogramele *cor, c-or, ași, a-și.*

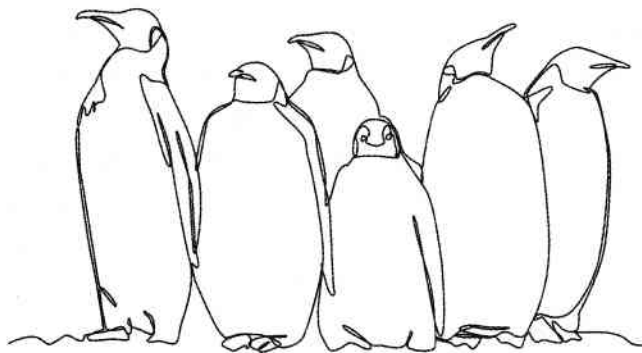
8 puncte

B.

Imaginează-ți că faci parte din cor alături de Apolodor și de prietenii săi. Scrie o compunere de cinci-șapte enunțuri, în care să prezinți o întâmplare de la cor, incluzând două verbe și două substantive selectate din textul dat, pe care le vei sublinia.

Vei avea în vedere următoarele aspecte:

- să folosești două verbe și două substantive din textul-suport, cărora le poți schimba forma; 8 puncte
- să respecti tema dată; 4 puncte
- să adaugi un titlu potrivit compunerii tale; 2 puncte
- să respecti structura unei compuneri: introducere, cuprins și încheiere; 6 puncte
- să redactezi compunerea în cinci-șapte enunțuri; 2 puncte
- să scrii corect, respectând exprimarea adecvată, punctuația și așezarea textului în pagină. 8 puncte

- **Lectură:** Textul literar. Cuvântul-cheie. Tema. Planul simplu de idei
- **Textul nonliterar**
- **Interculturalitate:** Identitatea personală
- **Comunicare orală:** Exprimarea adecvată a emoțiilor. Roluri în comunicare
- **Elemente de construcție a comunicării:** Propoziția. Tipuri de propoziții
- Cuvântul și dicționarul
- Sinonimele. Antonimele
- Câmpul lexical
- Tipurile de sunete
- Silaba. Accentul
- **Redactare:** Etapele scrierii. Relatarea unor experiențe personale
- **Evaluare**

Textul literar. Cuvântul-cheie. Tema. Planul simplu de idei

Citește textul de mai jos, pentru a putea rezolva cerințele.

Cea mai obișnuită viață

Atunci mi-am amintit că era, într-adevăr, ajunul zilei mele de naștere. Nu pot să vă spun cât reproș era în vocea Bibliotecarului, de parcă eu nu învățasem să citesc anume, anume ca să-l supăr pe el. Reproș cât în vocile lui tata și mama, plus Tomiță, la un loc, în ziua în care, încercând să ajut la bucătărie, am dărâmat platoul cu crap umplut, la care mama lucrase ore-n șir. Crapul fusese pescuit de tata și era cel mai mare prins de el vreodată.

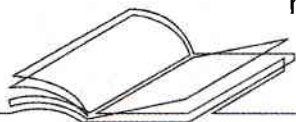
Mamei îi luase o oră numai ca să-i scoată oasele. A pus de jur împrejur măslina și roșii mici ca bilele, arăta extraordinar de frumos, o bijuterie de mâncat. Iar în vizită veneau pentru prima oară șeful ei de la CFR, domnul Fluierilă, cu soția lui, doamna Fluierilă. Până la urmă am mâncat cu toții pizza, comandată la telefon.

Ah, deci Bibliotecarul bibliotecarilor îmi aflase secretul, că nu știam să citesc! Nici nu era greu, avea de la cine, îl știau și domnul învățător și toți colegii. Mă tem că nu prea mai putea fi numit secret, dacă îl știau atâția oameni. Dar eu cred că e secret tot ce nu-ți vine să zici nimănui de bunăvoie.

Mi-au dat lacrimile. Am înțeles că bătrânul vorbea serios. Cititul era deci formula magică prin care intri în carte cu totul. Abracadabra – și intri acolo, înăuntru.

Mi-am coborât iar privirile spre vârful balerinilor. Erau tot mov, nu-și schimbaseră culoarea.

Vedeți, eu eram neobișnuit de obișnuită. Cea mai obișnuită fată din câte cunoașteți, cu cel mai obișnuit păr șaten, nici măcar buclat, cu cei mai obișnuiți ochi căprui, cu cele mai obișnuite urechi, cu cel mai obișnuit nas, cu cele mai obișnuite mâini și cele mai obișnuite picioare. Chiar și hainele mele erau obișnuite, niște colanți și un tricou lung, cu o veveriță cu coadă roșcată, decolorată de la spălat. Mama tot voia să mă facă să port altul, mai nou, dar eu îl iubeam pe cel cu veverița. Și balerinii mov. Într-un grup, nu

atrăgeam atenția nimănui, ceilalți aproape că nu mă vedeau. Aveam cea mai obișnuită viață și nu mi se întâmpla niciodată ceva neobișnuit.

Au fost totuși, de câteva ori, situații în care a ieșit la iveală un lucru pentru care am fost lăudată: „Fata mea m-a moștenit, are curaj!” Așa spunea, desigur, tata. Mama îl măsura de sus până jos și zicea „Haha”, de parcă ar fi plasat în discuție un emoticon care râde, din telefonul ei.

(Ioana Pârvulescu, *Invizibili*)

1. Notează sinonime/explicații potrivite pentru fiecare secvență de mai jos:

- de bunăvoie → _____
mi-au dat lacrimile → _____
a ieșit la iveală → _____

2. Încercuiește varianta corectă de răspuns, valorificând textul citit.

- Personajul principal al întâmplărilor este:
a. Bibliotecarul; b. Tomiță; c. tatăl; d. o fetiță.
- Acțiunea se petrece:
a. în Ajunul Crăciunului; c. cu o zi înainte de aniversarea fetei;
b. de ziua fetei; d. de ziua mamei.
- Secvența *eram neobișnuit de obișnuită* sugerează că fetița:
a. nu iese prin nimic în evidență; c. este lipsită de inteligență;
b. este ciudată; d. șochează prin felul de a fi.
- Tatăl o consideră pe fetiță:
a. obișnuită; b. isteată; c. curajoasă; d. amuzantă.

3. Numerotează următoarele idei din text, ținând cont de ordinea în care apar.

- Fetița înțelege că cititul o ajută să pătrundă în lumea cărților.
 Reproșul Bibliotecarului îi amintește fetei de momentul în care a dăruit un platou cu mâncare.
 Fetița își dă seama că Bibliotecarul îi cunoaște secretul.
 Aniversarea fetei este în ziua următoare.
 Tata crede că fetița este curajoasă.
 Fetița crede că nu iese în evidență prin nimic.

4. Notează, pentru fiecare idee de la exercițiul 3, câte un cuvânt-cheie.

1	3	5
2	4	6

5. Indică, prin subliniere, o structură care arată spațiul în care se desfășoară acțiunea.

6. Transcrie, din fragment, două secvențe care se referă la vestimentația fetei.

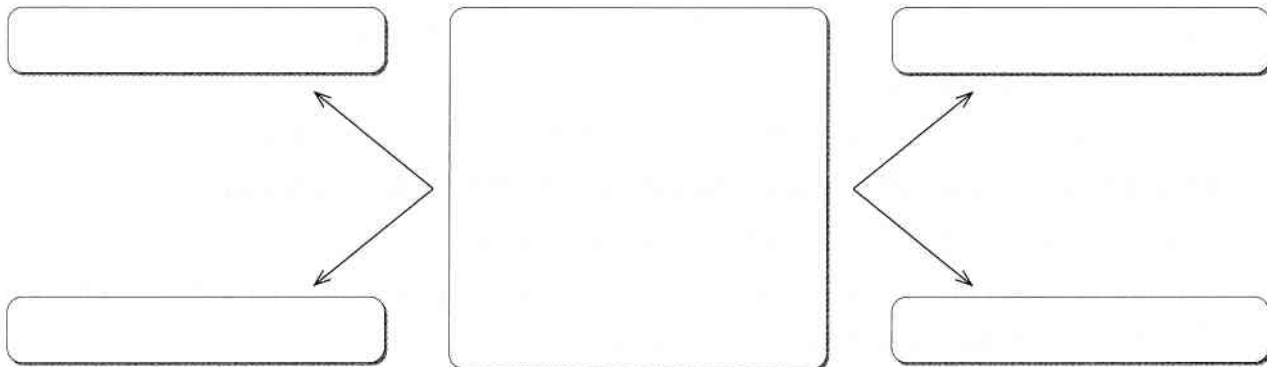
7. Numește două trăsături fizice ale fetei.

8. Formulează câte un enunț în care să indici o trăsătură morală a fetei, identificată în fiecare dintre următoarele secvențe:

a. „[...] în ziua în care, încercând să ajut la bucătărie, am dărâmat platoul cu crap umplut, la care mama lucrase ore-n șir.”

b. „Într-un grup, nu atrăgeam atenția nimănui, ceilalți aproape că nu mă vedeau.”

9. a. Recitește secvențele în care fetița se descrie. Pornind de la acestea, desenează-o în mijlocul schemei de mai jos.

b. Notează, în casetele din lateral, patru informații referitoare la personaj care ți-au atras atenția.

10. Alege, din lista dată, cuvântul care denumește tema din acest fragment literar. Poți propune un alt cuvânt. Motivează-ți opțiunea.

familia

cunoașterea de sine

școala

Citește textul de mai jos, pentru a putea rezolva cerințele.

Ați mai scris despre copilărie, însă „pe limba adulților”. Cum ați decis să vă adresați direct copiilor și cum ați început să scrieți pentru copii?

Dintotdeauna mi-am dorit să scriu și pentru copii. Am început cu *Invizibilii*, pornind de la imaginea cititorilor care dispar în cărțile lor. Ei își lasă trupul la locul lui, pe fotoliu, pe scaunul din bibliotecă, în tren sau în pat, sub lumina veiozei, dar un alt trup cu gândul și inima lor e dat dispărut, se află în adâncurile cărții. De aceea oamenii care iubesc și sunt despărțiți se întâmplă să-și dea întâlnire, seară de seară, în aceeași carte: în felul ăsta sunt împreună. [...]

Cu ce e diferit scrisul pentru copii față de scrisul pentru adulți? Pe ce se bazează pactul dvs. cu micii cititorii?

Pe încredere reciprocă. Cred că cititorii mici sunt capabili să înțeleagă mai multe decât ne închipuim, să se entuziasmeze mai ușor decât cinicii* cititori adulți, cred în inteligența lor. Iar ei au încredere în noi, scriitorii, asta am simțit la fiecare întâlnire. Apoi e un pact bazat pe sinceritate. Invenție nu înseamnă minciună, lumea pe care o creez pentru ei e una sinceră, în sensul că valorile ei sunt și ale mele, bucuriile ei sunt și ale mele. În fine, pe seriozitate: i-am luat mereu în serios pe copii.

Ce reacții ați avut din partea copiilor care v-au citit cărțile? Care v-a uimit sau bucurat cel mai tare?

O, sunt atât de multe și de variate încât aproape că dau dependență. Mai întâi, privirile. Ochii vioi și încrezători, sfioși și plini de speranță. Apoi cuvintele, bucuria dialogului. Când îi întrebi ceva pe copii, ei îți răspund cu un entuziasm pe care nu știu de ce alte vârste îl pierd. Să-i vedeți numai cum spun care sunt avantajele cititului. Apoi agerimea lor neașteptată, mintea lor deschisă. [...]

Dacă ar fi să faceți câteva recomandări de lectură unui copil, ce cărți ați pune pe listă?

Librăriile sunt pline cu ispite și copiii ar trebui să-și aleagă și singuri cărțile. Dar să nu-i uite pe autorii care au trecut proba timpului, cei pe care te poți bizui „la bine și la greu”. Între ei Michael Ende [...], Mark Twain, Lewis Carroll, Frații Grimm, Wilhelm Hauff, P.L. Travers (autoarea cărților cu Mary Poppins), Carlo Collodi, Karl May și câți alții. Depinde și de vârstă, deși eu cred că un copil e capabil să crească și să scadă în vârstă, în funcție de cartea pe care o citește. Sau mai degrabă invers: vârsta cărții se schimbă după a cititorilor.

(Raluca Ion, interviu cu
Ioana Pârvulescu, publicat pe
republica.ro, la 30 decembrie 2023)

***cinic** – sfidător, nerușinat.

1. Scrie în casetă A dacă afirmația este adevărată și F dacă este falsă.

Textul reprezintă un interviu cu Ioana Pârvulescu.

Ioana Pârvulescu are mai multă încredere în cititorii adulți decât în cititorii copii.

Scriitoarea consideră că părinții trebuie să-i ghideze pe copii în alegerea cărților.

2. Formulează două idei principale din interviul prezentat.

-
-

3. Notează o trăsătură a textului nonliterar, regăsită în interviul dat, apoi transcrie o secvență ilustrativă.

.....

.....

.....

4. Explică, în două-trei enunțuri, cu ce scop crezi că a fost scris acest text.

.....

.....

.....

5. Alege, din lista dată, tema interviului și justifică-ți răspunsul.

scrisul

relația dintre părinți și copii

cititul

copilăria

prietenia

.....

.....

.....

6. Arată, în unu-două enunțuri, sensul secvenței pe limba adulților din prima întrebare a interviului.

.....

.....

.....

7. Exprimă-ți opinia, în trei-patru enunțuri, cu privire la afirmația autoarei Ioana Pârvulescu: *un copil e capabil să crească și să scadă în vârstă, în funcție de cartea pe care o citește.*

.....

.....

.....

8. Pornind de la părerea Ioanei Pârvulescu, potrivit căreia *copiii ar trebui să-și aleagă și singuri cărțile*, notează titlurile celor mai îndrăgite cinci cărți citite de tine.

.....

.....

.....

9. Realizează, pe o coală separată, o copertă pentru cartea *Invizibilii* de Ioana Pârvulescu.

Citește următoarea prezentare și rezolvă cerințele de mai jos.

Un nou *Inside Out/Întors pe Dos* după nouă ani de la primul s-a ivit la fel de natural ca o nouă etapă în viață. Într-o perioadă în care psihologia este tot mai populară printre copii, iar în același timp cu toții am fost întorși pe dos de diferitele scenarii neașteptate, *Inside Out 2* este cât se poate de relevant cu ale sale noi emoții care preiau controlul unei Riley la 13 ani.

Similar cu *Turning Red**, *Inside Out 2* abordează o perioadă exactă din viață, și anume începutul pubertății*. Sentimentele descrise sunt universal valabile. Însă am convingerea că te regăsești în evenimentele din film mai degrabă după ce ai trecut deja de aceste stări specifice adolescenței. Nu mă pricep la psihologia copiilor, dar am cumva impresia că la 13-18 ani s-ar putea să nu fie neapărat prea interesați de un film animat care ilustrează exact ce li se întâmplă, iar copiii sub 10 ani s-ar putea să nu dea atenție semnificațiilor sau, mai rău, să se plictisească. [...]

Nici nu mi-am dat seama când a trecut timpul. Povestea se desfășoară natural și fluid, fără scene de umplură care să nu aibă sens în imaginea de ansamblu. De această dată, toate emoțiile au un rol în toată aventura ceva mai bine definit. Acum, întreaga echipă veche se află în străfundurile minții lui Riley încercând să ajungă înapoi la sediul central, prin urmare Furia, Teama și Dezgustul primesc mai multă atenție decât în primul film.

Anxietatea* este obsedată de control și pare eficientă în anumite sensuri la început, însă pe parcurs acțiunile ei de la panoul de comandă ilustrează foarte bine ce pățim în viața reală atunci când o lăsăm să ne copleșească. Maya Hawke a fost o alegere excelentă pentru interpretarea vocii Anxietății și recunosc că nici nu am recunoscut-o datorită spectrului* de inflexiuni* folosite cu precizie în portretizarea unei emoții atât de complexe. [...]

Inside Out 2 vine cu în completarea primului film cu noi personaje și concepte despre mintea umană.

Distribuția dă voce emoțiilor cu... emoție. Nuanțele din dialog sunt la fel de clare și paleta de culori aleasă pentru exprimarea stărilor tuturor personajelor.

(text adaptat după Sorin Mincă, *Inside Out 2 – Recenzie*, publicat pe movienews.ro, la 17 iunie 2024)

***Turning Red** – (în română: *Roșu Aprins*) film produs în studiourile Pixar, lansat în 2022.

***pubertate** – perioadă a vieții omenesti situată între copilărie și adolescență.

***anxietate** – stare de neliniște, de așteptare încordată, însoțită de palpitații, jenă în respirație etc.

***spectru** – (aici) diversitate, gamă.

***inflexiune** – schimbare a tonului, a accentului în vorbire sau în cânt.

1. Despre ce film este vorba în textul de mai sus?
